

Piethoven.

Den 14 Augustus 1899 bezocht ik deze gemeente (het volk spreekt van Raithoven; de naam zou afkomstig ~~niet~~ zijn van haere aan de Rijk). Ik reed eerst naar Waalre; van daar over telst en Valkenswaard, naar Westerhoven; en vervolgens langs den zandweg naar Piethoven. We hadden een verkerden zandweg gemomen, en konden bijna niet te Piethoven komen.

Men had in Piethoven gerveest, dat ik langs den zandweg van Waalre uit naar Piethoven zou hebben willen rijden; men meende, dat ik dan onder weg in het zand zou zijn blijven zitten. — In Piethoven is geen enkele harde weg.

Op het vrijgebed ingerichte Raadsluis vond ik B. en W.; de burgemeester — secretaris ~~niet~~ in de eene gemeenteraadkamer aan Klases de gemeentelijke administratie vertoende, gaf ik in de andere kamer audientie; daarvan maakten afbreuk de raadslid van Riechout, een wasbleker te Piethoven, die zijn metier in der tijd geleerd had bij het Statenlid Bolsius te Schijndel, en nu voor zich zelve in Piethoven zijne cyboorkplaats begonnen was; hij had niets byzonders te vertellen; en de hoofd der school, Niemand, die al 25 jr in Piethoven werkt, en daar zeer tevreden schijnt; over schoolverruim had hij niet te klagen; met den pastoor werkte hij in deze samen, en met het beste resultaat.

Zoo wel de wethouder Tops, als van Dooren zijn eenvoudige boeren menschen; het schijnt, dat ze met den burgemeester goed kunnen. — Burgemeester Verhaeren zit er hard voor; hij heeft 10 kinderen, wier opvoeding nog macht gemakkelijkt worden; de oudste jongen is op de kweekschool te 's Bosch.

Piethoven is een doodarme gemeente; als de gemeente geen inkomsten uit bezittingen had, zou er geen raad; nu weet de burgemeester al niet, hoe hij aan zijn hoofdelijke onslag van f 400.— moet komen.

De burgemeester had een flesch wijn bij den pastoor gekend, en mij te schenken; toen ik bestankte en om een glas water vroeg, liep men overal, om dat te halen, maar toen ik wegging was het water er nog niet!

Den 3 Juli kwam ik weer in Piethoven; dienwelfalen

Rielthoven.

De gemeente heeft nog steeds geen politieverordening; ik heb er op aangedrongen, dat er eene wordt vastgesteld.

Oudste zoon van burgemeester ^{de} haalde voor ± 3 jr het diploma als candidaat gemeente secretaris; hij is thans ^{de} ambtenaar der secretarie van Boxtel op een salaris van f 550. —

Men zag zeer oplettend de kosten van het onderhoud der waterleidingen, niettegenstaande er niet zoo veel veel waren. —

Sterke aangedrongen op het tot aanleggen van een uitw. rigen staak van wat men met de gemiddelde heritlingen doet.

Men heeft 3 fl. f. kortelings aangelegd tot natuurweide; deze werden voor 1904 verkocht voor f 210. — Bovendien had men 4 fl. f. in den afgelopen winter begraven en gelijk gemaakt, om er ook weer natuurweide van te maken; binnelicht werd alles bezaaid; in het aanstaande na.

jaar koopt men daarvan ^{voor} f 100 gras te kunnen verkopen.

Burgemeester had zich in contact gesteld met van Diefel, in zake een rationeële bebossing der inculke gronden; de opprichter van het Staatsbosbeheer, de heer Kloorman had met Burgemeester reeds een pr. malen een onderzoek in loco ingesteld, maar men had nog geen gronden kunnen vinden, die voor bebossing behaarde hadden.

De gemeente ontvinger H. van Deyck, een zwager van den sigarenfabrikant H. v. Deyck, beweerde, dat hij zijn zwager geen gedwongen winkelvering was; aan den burgemeester meende ik te begrijpen, dat die bewering juist was. —

Den 10 Mei 1911 bezocht ik van uit Eindhoven de gemeenten Rielthoven, Westerhoven en Dommelen. Sarwouds nam ik de Valkenswaard den trein naar den Bosch.

De goede verhoudingen te Rielthoven zijn verstoord; de burgemeester drong er in der tijd op aan, dat het schoolhoofd Vreugts zijn ambt zou hebben doen hij 40 dienstjaren = vol pensioen had; burgemeester deed dat in het belang van het onderwijs, omdat Vreugts zeer byzinnig was en daardoor slecht orde kon houden in de klas. Vreugts was daar zeer boos om, en streefde uit, dat burgemeester zulk een eigen belang deed, omdat ^{lijke} de ^{kenoos} onderwijzer ^{den} schoolhoofd kon worden; die hulp onderwijzer wijf met de doelen

Rielthoven.

van den burgemeester; dat meisje zou van hem moeten bevallen! Van daar natuurlijk groote onaanvaardbaarheid; van dat moeten bevalen was natuurlijk niets waar! —

Wanneer Vreugts ontslag had gekregen moest er een nieuw schoolhoofd benoemd worden; de pastoor zwerfte zeer voor genoemden hulponderwijzer, ^{kenoos} omdat die kerkmester was; de burgermeester wilde hem niet, omdat hij hem verdacht van het crimineel vafandem met schooljongen. Ephemere raadscvergaderingen ens.; het einde was, dat de hulponderwijzer schoolhoofd werd. — Schoolhoofd ^{kenoos} trouwde voor eenigen tijd met een net meisje uit Luykgestel; sinds dien wordt zijn gedrag niet meer besproken. —

Ervarede klachten over waterschade; opmerken, dat alle belanghebbende gemeenten zich zullen verenigen, om afschende verkeering dan te brengen.

Er is nog geen volledige staak van exploitatie van gemeentelijke heritlingen; burgemeester heeft mij bepaald beloofd, er een te zullen maken. — Gemeente heeft 1 fl. f. natuurweide aangelegd sinds 1906; gaf daarvoor in het geheel f 3510 uit, en ontving sinds dien aan verpacht f 1601. Het gaat dus zeer goed! Men is weer bezig met een nieuwe ontginning, thans van $\frac{1}{2}$ fl. f. — In het afgelopen ^{voor} jaar werden bovendien 100.000 mastenplanten uitgestekt; de grond wordt afgeplagd, opdat die schoon zal zijn; dan worden de plantjes gezet; het schaap wordt dus wel geschoon.

Rechts vanden weg Steensel-Rielthoven ligt een Engelsch varden huizen fabriek van v. Kraanhoven, burgemeester van Veldhoven. De zaak schijnt goed te marcheerden; het product is goed; de menschen (= 10 arbeiders) worden goed betaald. —

Bij sigarenfabrikant van Deyck is gedwongen winkelvering; er wordt door het volk afgeplagd; drie kinderen van een zekeren Dleuvelmans overbleef bij van Deyck; dan de gedwongen winkelvering kwam er dergenoegen, en verhuisde Dleuvelmans naar Valkenswaard, alwaar zijne kinderen thans op de sigarenfabriek werken. —

Den 24 Juni 1916 bezocht ik per auto van uit Eindhoven de gemeenten Rielthoven, Dommelen en Aalst.

Riethoven.

Het ex-schoolhoofd Nechts is overleden.

Het tegenwoordige hoofd der school, de heer Knoop, gedraagt zich goed. Hij heeft de landbouw altes en heeft overal in de buurt landbouwcurseenen die goed bezocht worden. In Riethoven geeft hij thans den derde landbouwcursee. —

De veete is thans in de gemeente teruggekeerd, er zijn geen partijchappen meer. —

De burgemeester heeft een beschrijving van de exploitatie der gemeentelijke bezittingen aangelegd; hij houdt die echter niet bij, terwijl er ook geen kaart is. Aangebrongen op aanvulling van het ontbrekende.

Gemeente heeft ± 150 hl. A. dennenbosch en 21 hl. A. dennenbosch. natuurweide. Omkent de financiële resultaten van men geen inlichtingen geven; men meende, dat men gemiddeld ± 1% waarde van het kapitaal, dat hier de natuurweide is vastgelegd. Maar men mij mededeelde, willen de boeren die natuurweiden nog slecht pachten.

Het groot den boeren goed, er zijn 300 koeien verbonden van de stoomwiel fabriek te Bergjeff.

Bij B. en W. sterk aangebrongen om mede te hebben dat de Waalwijfische Meide, welke sinds 5 eeuwen het gemeenschappelijk bezit is van de bewoners van Schadewijk, Hooystraat, Bovenheuvel en Waalwijk verdeeld wordt tussen de 5 D gezinnen, die er op gerechtigd zijn.

Burgemeester Darius had mij dat gevraagd, hij meende, dat de burgemeester van Riethoven er tegen was, omdat hij die ± 500 hl. A. beide mocht bejagen. Zoo lang die grond gemeenschappelijk bezit is, kan hij niet gecultiveerd worden, terwijl er groote behoefte is aan goeden grond. —

Na lang heen en weer praten hebben B. en W. mij onvoorwaardelijk toegesegd, in dese hun stem te zullen verleen. De burgemeester had eerst be-

Riethoven.

zwaren; hij meende, dat het niet kon, dat het niet mocht en. Maar om de jaekt gaf hij niets; die was er niets waard en. — Toen slatte ging ook hij over slag, en beloofde onvoorwaardelijk zijn stem. —

Den 18 Augustus 1920 kwam ik weer in Riethoven geen partijchappen meer in de gemeente; ik kreeg den indruk, dat Waken het best kan stellen; dat zijl verhouding tot de werkhouders zeer goed is.

Het zeer groot buitengewoon subsidie zal er een nieuwe school gebouwd worden; het daarvoor benodigde terrein is bereids aangekocht. Schoolhoofd Knoop kwam op audientie, ten einde mij voor den verleden stem te bedanken.

Men weet niet, hoe groot het grondbezit van de gemeente is; op het kadaster is dat niet aangegeven. De „grondmij“ te Boxtel heeft die gronden opgemeten en is bezig daarvan een kaart te maken. Er is 25 hl. A. weiland, 5 hl. A. bouwland en dennenboschen van 60-120 hl. A.; de juiste grootte weet men niet. De bossen, zowel oude als jonge grasen zeer goed. Men blijft voortdurend bosk aanleggen; in 1920 zette men 250.000 dennenplantjes uit; 12000 per hl. A.

De Waagwas uit Volkenwaard heeft bedankt voor de armenpraktijk; zal waarschijnlijk vervangen worden door de Wajnk van Bapendrecht uit Bergjeff.

Er is in Riethoven geen brandspuit; B. en W. er op gezeten, dat lieden de brandweer gaat reorganiseeren; maar kan later wellicht een goede oude brandspuit voor betrekkelijk weinig geld gekocht worden.

De kleine sigarenfabriek op het slecht; elf „uitgevoerde“ sigarenmakers; allen hebben gelukkig elders werk gevonden.

Riethoven hoopt voorloopig zelfstandig te kunnen blijven; het heeft geen schulden, maar ook weinig inkomsten; bevolking heeft weinig draagvermogen; 1560. — hoofd. onslag = 5 1/2%!

Op Boerenbank staat 70 in D. mille; voor een jaar was

Riethoven.

dat 140 mille; de boeren hebben veel geld gehaald, en weer in hun bedrijf gestoken.

Alles werkt samen om te komen tot een verdeling van de Waalwijksche heide; men heeft goede hoop, dat het er thans van zal komen.

Schoolhoofd Kroops maakt zich met zijne landboerwakte zeer verdienstelijk; hij ^{geeft} ook een cursus bedrijfsleer, om de boeren bereikbaar te maken. Voor de boeren is het een groot nadeel, dat zij geen boekhouders; de belasting administratie sludgken voor hooge bedragen ^{rijks inkomsten belasting en} ^{afvloegverantw.} Kroops ontwierp nu in overleg met de belasting administratie formulieren voor de aangifte van belasting. Rijks inkomsten belasting; die zullen nu in 13 gemeenten in gebruik genomen worden. —

Den 6^{den} Augustus 1924 kwam ik weer in Riethoven. Geen partijchappen. Bij laatste Raadsverkiezing viel een lid uit; persoonlijke voorliefde voor desen of genen; geen rancunes. Mijn gesprek met B. en W. liep vooral over de verdeling van de Waalwijksche heide, die in 1923 haar beslag kreeg. Aanvankelijk — in 1920 — werd die verdeling beproefd door den Boerenbond; Drs Deckers en Jhr Mr. Gaspar van Opfelt wilden geen verdeling volgens de Markennet, dat hem niet; rechterlijke macht heeft uitgesproken, dat er in Noordbrabant geen marken hebben bestaan! Soms anderen weg beproefd; er kwam niets van terecht. Door mij in 1922 de bepalingen van de Markennet toch toegepast. Er waren 500 hl. st. waarop 61 woningen, met 59 deelgerechtigden, van welke er 11 recht hadden op 2 porties. —

De heide lag onder Bergjeuk, Riethoven en Lersel. De 3 betrokken bergemeesters spannen zich er voor. Vooral de bergemeester van Riethoven. — De heide 11de bracht de heide in kaart, verdeelde de grond in 250 ~~open~~ stukken; traceerde de wegen, de waterleidingen enz. Voor dat plan werd fl. 1400. — betaald. —

Soen men na ontzettend veel moeite de deelgerechtigden

Riethoven.

er toe had gebracht om zich met de verdeling volgens de ontwerpen Kadet te vereenigen, werd tot een publiek verkoop onder de deelgerechtigden over gegaan. Bepaald werd, dat ieder koper niet meer dan 3 perceelen tegelijk mocht kopen. Zochteende kreeg ieder deelgerechtigde het recht om zes hl. st. te kopen. — Toen men eens zover was, dat de deelgerechtigden allen een behoorlijk hun passend terrein in eigendom hadden verkregen, werden achtereenvolgens de nog overblijvende perceelen geveld. — Kopers moesten direct 10% betalen; later nog 50%. — De heide heide bracht ruim fl. 40.000 op.

Van de Heide Maatschappij werd toen opgedragen om de ontwerpen ^{van bebouwen, en de} wegen ^{en} waterleidingen te plaatsen; een reuzenwerk, dat misschien fl. 25.000 gekost heeft — den juissten prijs weet men niet, want er is nog niet afgekeurd — en dat nu zoo goed als geheel gereed is. —

De heide is thans in volle ontginning; over twee jaren is alle grond aan gemaakt. —

De opbrengst van de heide fl. 40.000. — wordt, na afbrek van alle kosten van de Heide Maatschappij, gelijkmatig verdeeld tussehen de rechthebbenden op de 40 potten, en kunnen deze daarmee de nog verschuldigde 40% van de koopsom betalen, terwijl bovendien het werk, dat de Heide Maatschappij liet verrichten, meestal door de deelgerechtigden werd uitgevoerd, zoo dat deze de 60% van de koopsom grootendeels doorgeest betaald werk verdienen.

De verdeling van die heide is een zegen voor de betrakkenen, die daardoor in korte jaren van arme tabbers geseten boeren zullen worden.

Zoodra het Rijk weer nieuwe gemeenten aanneemt, komen Borstel, Westerhaven en Riethoven waarschijnlijk bij het Staatsbosbedrijf. Winkelmann heeft dat bevestigd; hij is een geschikte man, met wie gemakkelijk te praten is; veel geschikter dan zijn voorganger, die thans in Nijmegen is (Sanders?)

Zoo pas besloten om het bosbestand te verzekeren tegen brandschade; 145 hl. st.

Nog geen brandspuit; men zal een kleine dit kopen.